

Analiza promjena u sustavu PDV-a i utjecaj na kretanje cijena proizvoda

Rendulić, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:219505>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Preddiplomski stručni studij, Trgovinsko poslovanje

**ANALIZA PROMJENA U SUSTAVU PDV-A I UTJECAJ NA
KRETANJE CIJENA PROIZVODA**

Završni rad

Martina Rendulić, 0115079569

Mentor: Dr. sc. Maja Mihelja Žaja

Zagreb, kolovoz 2022.

University of Zagreb
Faculty of Economics and Business
Preddiplomski stručni studij, Trgovinsko poslovanje

**THE ANALYSIS OF VAT CHANGES AND INFLUENCE ON
PRODUCT PRICE MOVEMENTS**

Završni rad

Martina Rendulić, 0115079569

Supervisor: Dr. sc. Maja Mihelja Žaja

Zagreb, kolovoz 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

U Zagrebu,

Student/ica

SAŽETAK

Uvodni dio će nas provest kroz osnove poreza na dodanu vrijednost, koliko iznose porezi, na šta se odnosi, kolike je promjene donijela vladina reforma. Završni rad će obraditi problematiku porasta cijena u Republici Hrvatskoj, koliki je trenutni porez na dodatnu vrijednost za pojedinačne proizvode. Pojedinačno je obrađeno više područja na koje se odnosi porez na dodanu vrijednost kao i kakav je utjecaj imala Covid kriza na porast cijena kao i rat između Ukrajine i Rusije na nestabilnost tržišta i nesigurnost za budućnost koju će nam donijeti manjak energenata, nafte, goriva i zbog toga je velik utjecaj imalo na prijevoz robe koji se udvostručio bez obzira koliko država utjecala i intervenirala.

Provest će se anketa kroz koju će se prikazat kakav je utjecaj to sve imalo na stanovništvo ili određenu manju populaciju koja će bit ispitana, kao i na kojim područjima se više osjetila promjena u cijenama te kakve bi promjene voljeli ispitanici donijeti. Rezultati istraživanja bit će prikazani na kraju završnog rada te će biti napisan osvrt na odgovore ispitanika. Dobiveni rezultati biti će prikazani grafikonima i ukratko objašnjeni.

Napisani zaključak će biti cjelokupno mišljenje autorice nad provedenim istraživanjem kroz anketni upitnik na 50 ispitanika.

Ključne riječi: PDV, porast cijena, kriza, vladina reforma, utjecaj na stanovništvo

SUMMARY

The introductory part will take us through the basics of value added tax, what the taxes are, what they apply to, how many changes the government reform has brought. The final paper will deal with the issue of rising prices in the Republic of Croatia, what is the current value added tax for individual products. Several areas to which the value-added tax applies were individually processed, as well as the impact of the Covid crisis on the rise in prices, as well as the war between Ukraine and Russia on the instability of the market and the uncertainty for the future that will be brought to us by the lack of energy, oil, fuel and due to this had a great impact on the transport of goods, which doubled regardless of how much the state influenced and intervened.

A survey will be conducted in which we will find out what impact this all had on the population or a certain smaller population that will be surveyed, as well as in which areas the change in prices was more felt and what changes the respondents would like to see. The results of the research will be presented at the end of the final paper, and a review of the respondents' answers will be written. The obtained results will be presented in graphs and briefly explained.

The written conclusion will be the overall opinion of the author on the conducted research through a questionnaire on 50 respondents.

Keywords: VAT, , rising prices, crisis, government reform, impact on the population

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. POJMOVNO ODREĐENJE POREZA.....	2
3. TEMELJNE KARAKTERISTIKE PDV-A	4
3.1 Povijesni razvoj.....	4
3.2 Elementi oporezivanja	5
3.3 Reforme PDV-a	6
4. UTJECAJ KRIZE NA POVEĆANJE CIJENA.....	9
4.1 Prehrambeni proizvodi.....	11
4.2 Neprehrambeni proizvodi	14
4.3 PDV na energente i goriva.....	17
5. ANALIZA ANKETNOG UPITNIKA	22
6. ZAKLJUČAK.....	31
POPIS LITERATURE	33
POPIS TABLICA	35
POPIS GRAFIKONA	36
PRILOZI	37

1. UVOD

Predmet istraživanja ovog završnog rada je porast cijena i smanjenje poreza na koje nije samo utjecala kriza iz 2020. godine nego još mnogo različitih čimbenika koje ćemo obraditi u radu. U današnje vrijeme gdje je porast cijena uzeo veliki zamah u gospodarstvu Republike Hrvatske te ima veliki financijski utjecaj na stanovništvo možemo uočiti da je najviše pogođena prehrambena industrija koju ćemo temeljito obraditi u nastavku. Cilj ovog rada je detaljno prikazati porast cijena u odnosu na prijašnje godine i novo smanjenje poreza na dodanu vrijednost.

U uvodnom dijelu rada biti će detaljnije prikazan porezni sustav Republike Hrvatske od početka kada je uveden pa do današnjeg dana, prikazani će biti umanjeni porezi i na što se točno odnose kao i opća stopa poreza na dodanu vrijednost. Ovaj dio nam je ključan kako bi smo mogli dalje obraditi pojedinačno svaku stavku na koju je uvelike imao utjecaj reforme smanjenja poreza kao i sam porast cijena.

Prikazati će se i utjecaj krize kao i ostali čimbenici na porast cijena u svim aspektima i područjima na koje su imale veliki utjecaj. Obradit ćemo reformu koju je provela vlada u 2021. i 2022. godini i vidjeti na što se sve ona odnosi na koje točno proizvode, energente, goriva. Zatim u petom poglavlju će biti obrađena svaka stavka, prikazano koliki je porast bio u odnosu na prijašnje godine i prikazani će biti konkretni primjeri na koje se to odnosi.

Za kraj je provedeno istraživanje u obliku anketnog upitnika koji će se odnositi na osobe između 18 i 45 godina te će biti detaljno prikazani rezultati ankete i ukratko objašnjeni. Za zaključak će biti iznešeno mišljenje autorice rada kao i zaključak na sveobuhvatnu problematiku ovog stručnog završnog rada.

Kao literaturu za ovaj završni rad koristi će se znanstvena i stručna literatura kao i određene internetske stranice koje se bave ovom tematikom ujedno će se koristiti i istraživanja koja su provedena od strane autorice ovog rada.

2. POJMOVNO ODREĐENJE POREZA

Porezi predstavljaju najizdašniji i najvažniji prihod države te se suvremene države nazivaju i poreznim državama. Porezi imaju veliko značenje u socio-demografskom i političkom dijelu zemlje, to su sredstva koja služe državi za podmirivanje svojih javnih (državnih) potreba. Porez je vrlo važan za državu jer je ona obavezna ispuniti brojne mjere i zakone koji su određeni ustavom, zakonom koji je država nametnula i drugim propisima tako da mora ostvariti brojne prihode koji bi joj omogućili podmirivanje rashoda, a to znači da mora nametnuti visoke stope poreza koji će joj to sve omogućiti.^{1 2} (Buljan, 2020.) (Jelčić, 1997.)

Prve države koje su uvele porez na dodanu vrijednost su bile Francuska (1958.) za njome Finska (1964.) nakon toga se priključila većina država Eurpske unije, sve do danas porez na dodanu vrijednost su prihvatile sve članice. Ne koriste ga Australija i Sjedinjene Američke Države dok ga prihvaća sve više zemalja u razvoju.³ Porezi nisu uvijek i svugdje bili isti nego se prilagođavaju razvitku države i funkcijama koje ona preuzima što je prikazano i kroz neke definicije poreza, na primjer:

„Porez je obvezno davanje koje pojedinci daju državi radi podmirenja izdataka nastalih u javnom interesu, neovisno o posebnim pogodnostima koje bi iz toga proizašle“ (Seligman)

„Porezima se mogu smatrati ona davanja koja ubire država i uža javnopravna tijela, ako ne služe kao naknada za posebne protuusluge države i užih javnopravnih tijela.“ (Neumann)

„Porez je obvezno davanje izdvojeno iz imovine pojedinca ili grupe pojedinaca za izvršenje zadataka od strane javne vlasti.“ (Bastable)

¹ Kliska, S., Santini, G., (2006.), Vodič za razumijevanje poreza, Zagreb, RIFIN

² Buljan A., 2020., Utjecaj promjena stopa poreza na dodanu vrijednost na potrošačke cijene u Republici Hrvatskoj, doktorski rad, Ekonomski fakultet, Zagreb

³ Institut za javne financije, b.d., Porez na dodanu vrijednost, 10.09.2022., <https://www.ijf.hr/hr/korisne-informacije/pojmovnik-javnih-financija/15/porezi-na-potrosnju/274/porez-na-dodanu-vrijednost/278/>

„Porez je prisilni doprinos gospodarskih jedinica, dijelom za pokriće zajedničkih državnih potreba i javnih izdataka, a dijelom služi za drukčiju raspodjelu nacionalnog dohotka.“ (Wagner)

„Porez je dio imetka koji svaki građanin daje državi stoga da drugi dio može sigurno posjedovati.“ (Montesquieu)

Za razliku od pristojbi, porezi nisu direktna naknada za određene usluge države i ubiru se prisilno. (P. Suffort) (Jelčić, 1997)⁴

Postoji više definicija poreza, ali možemo reći da su porezi u suvremenim državama najznačajniji instrument prikupljanja prihoda te da od njih u državnu blagajnu dolazi najveći iznos prihoda. Porez u većini zemalja sudjeluje i više od 40% u BDP-u.⁵ (Jelčić, 1997.)

Državama kao najveći izvori prihoda već dva stoljeća su porezi koji su se prije koristili i kao efikasni instrumenti za postizanje brojnih i raznovrsnih nefiskalnih ciljeva. Čimbenici koji utječu na porezni sustav su demografska struktura, broj stanovnika, naseljenost, veličina teritorija, ustavno uređenje države, veličina javnog sektora, ekonomske integracije, stupanj centraliziranosti poreznog sustava.

Prihodi svake države dolaze kroz poreze, razvijanjem država povećavaju se i potrebe za podmirenjem javnih prihoda zbog društveno-političkog uređenja. Porez predstavlja najsloženiju instituciju u financijama čijom su biti vezani mnogi problemi ekonomske, pravne i političke prirode u društvu. (Jelčić, 1997.)

⁴ Jelčić B., 1997., Javne financije, Zagreb, Informator

⁵ Jelčić B., 1997., Javne financije, Zagreb, Informator

3. TEMELJNE KARAKTERISTIKE PDV-A

3.1 Povijesni razvoj

Možemo zaključiti da porezi postoje od kada postoje i ljudi, oduvijek su postojale zajedničke potrebe ljudi koje su se morale provoditi putem materijalnih davanja članova svake zajednice. Historijat poreza mogao bi se opisati ovako: iz prvotno i materijalno i formalno dobrovoljnih davanja, preko davanja i nadalje dobrovoljnih, ali sa sve dominantnijom prisutnosti elemenata obvezatnosti razvili su se porezi kao pravi prinudni prihod. (Neumark, 1957.) (Jelčić, 1997.)⁶

Kroz povijest su se razvile temeljne karakteristike poreza u suvremenim državama:

prisilnost poreza što znači da ako porezni obveznik ne udovolji poreznoj obvezi snosit će sankcije, derivativnost poreza to znači da država sama regulira materiju oporezivanja, nepovratnost što znači da su prihodi od poreza trajni te ih država rabi za financiranje, odsutnost neposredne naknade što znači da od države za plaćanje poreza ne možemo tražiti neku protuuslugu, porezi se ubiru u javnom interesu što znači da je omogućeno zadovoljavanje javnih interesa, nedestiniranost poreza što znači da namjena trošenja iznosa ubranih porezom nije unaprijed utvrđena, porezi su novčani prihod države.⁷

Porez u Republici Hrvatskoj je relativno mlad jer postoji tek od osamostaljenja države što znači da se i pokazao kao ne tako potpun i nestabilan. Ulaskom 2013. godine u Europsku uniju morali su se prilagoditi svim smjernicama Europske unije te je na taj način Republika Hrvatska reformirala svoj porezni sustav kako bi odgovarao zapadnoeuropskim načelima. Možemo reći da je porezni sustav od osamostaljenja države doživio brojne zakonodavne promjene kako bi postao suvremeni sustav.

⁶ Jelčić B., 1997., Javne financije, Zagreb, Informator

⁷ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, b.d., Porezi, 30.05.2022., <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49530>

3.2 Elementi oporezivanja

Porez jos možemo definirati kao instrument kojim država prikuplja sredstva za podmirivanje javnih potreba kao što su odgoj i obrazovanje, financiranje državnog aparata, vojske, policije socijalnih davanja, infrastrukture, poticaja i subvencija. Porez na dodanu vrijednost je od svih najizdašniji porez od kojeg se ubire 2/3 državnih financijskih prihoda.

Tablica 1- Porezi u Republici Hrvatskoj

DRŽAVNI POREZI	Porez na dodanu vrijednost Porez na dobit Posebni porezi i trošarine
ŽUPANIJSKI POREZI	Porez na nasljedstvo i darove Porez na cestovna motorna vozila Porez na plovila Porez na automate za zabavne igre
GRADSKI ILI PRIGRADSKI POREZI	Priraz porezu na dohodak Porez na trošarinu Porez na kuće za odmor Porez na korištenje javnih površina Porez na promet nekretnina
ZAJEDNIČKI POREZI	Porez na dohodak
POREZI NA DOBITKE OD IGARA NA SREĆU I NAKNADE ZA PRIREĐIVANJE IGARA NA SREĆU	Lutrijske igre Igre u casinima Igre klađenja Igre na sreću na automatima Naknada za priređivanje prigodnih jednokratnih igara na sreću
NAKNADA ZA PRIREĐIVANJE NAGRADNIH IGARA	Pripisana uplata priređivača nagradnih igara u korist Hrvatskog crvenog križa

Izvor: <https://www.zakon.hr/>

3.3 Reforme PDV-a

Razvoj poreza Republike Hrvatske je započeo 1995. godine i isti zakon je stajao na snazi do 2013. godine, od tada su se svake godine uvodile izmjene i dopune zakona koji je bio na snazi. Porez na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj uveden je 1.1.1998. godine i opća stopa tada je iznosila 22%. Uvođenjem nulte stope 1999. godine i njezino širenje daljnjih godina dovodi do toga da se 2013. godine i ukine te da sve što je bilo oporezivano nultom stopom se oporezuje sa sniženom od 5%. 2009. godine se opća stopa poreza na dodanu vrijednost povećava sa 22% na 23% te se 2012. godine sa 23% povećava na sadašnjih 25%. 2014. godine se snižena stopa od 10% povećava na 13% tako da na sve što se odnosila niža stopa od tada se primjenjuje 13%.⁸

Porezna reforma koja je u Hrvatskoj započela još 2017. godine i nastavlja se sve do 2022. godine kada je 25. ožujka 2022. godine Hrvatski Sabor usvojio Izmjene i dopune Zakona o porezu na dodanu vrijednost koja je stupila na snagu 1. travnja 2022. godine. Izmjenjene su stope poreza na jako puno proizvoda i usluga, a trgovine su to počele oglašavati još mjesec dana prije kao marketinšku prednost i počeli snižavati cijene tim istim proizvodima kako bi privukli kupce dok su za određene druge proizvode isto tako iz dana u dan podizali cijene. U nastavku kroz tablicu ćemo prikazati proizvode i usluge na koje je ova reforma imala povoljan utjecaj u smislu smanjenja porezne stope, a isto tako i krajnje cijene te usluge ili proizvoda.

Svi proizvodi i usluge koji nisu navedeni u reformi po zakonu na njih se odnosi opća stopa poreza od 25%. Možemo vidjeti da je reforma se većinskim dijelom odnosila na proizvode i usluge kojima je porezna stopa već bila snižena, jako malo toga je dodano na popis da bude uključeno u snižene stope poreza na dodanu vrijednost, dodane su menstrualne potrepštine, dječja prehrana. Cijela reforma je imala premalen utjecaj na promjene cijena zato što je trenutačna situacija u svijetu jako utjecala na porast cijena tako da se neka velika razlika u uštedi zbog smanjenja poreza na dodanu vrijednost nije previše osjetila u džepu građana Republike Hrvatske.

⁸ Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine, Članak 38. (NN 99/13, 143/14, 115/16 106/18, 121/19, 39/22), 1996.

Tablica 2- Reforma smanjenja PDV-a na proizvode

PDV po stopi od 5%	Stara stopa	Nova stopa
Sve vrste kruha i pekarskih proizvoda osim kolača i slastičarskih proizvoda	5%	5%
Sve vrste mlijeka kravlje, ovčje, kozje osim jogurta, čokoladnih mlijeka... te hrane za doječand koja se oporezuje u skladu s posebnim propisima	5%	5%
Knjige koje imaju stručni, znanstveni, umjetnički, kulturni i obrazovni sadržaj, one koje u cijelosti ili većim dijelom ne sadrže oglase i ne služe oglašavanju.	5%	5%
Lijekove prema odobrenju nadležnog tijela za lijekove i medicinske proizvode utvrđene općim aktom o utvrđivanju liste Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.	5%	5%
Medicinsku opremu, pomagala i druge sprave koje se koriste za ublažavanje liječenja invalidnosti.	5%	5%
Kinoulaznice Ulaznice za koncerte Sportska događanja natjecateljskog ili revijalnog karaktera i neka kulturna događanja.	5% 13% 25%	5% 5% 5%
Novine novinskog nakladnika koji ima statut medija, koje izlaze dnevno, osim onih koje više od 50% sadrže oglase.	5%	5%
Znanstvene časopise	5%	5%
Dječju hranu i prerađenu hranu na bazi žitarica za dojenčad i malu djecu u skladu s posebnim propisom	13%	5%
Jestiva ulja i masti, biljnog i životinjskog podrijetla u skladu s posebnim propisom. Maslac i margarin	13% 25%	5% 5%
Isporuku živih životinja: goveda, svinja, ovaca, koza...	13%	5%
Isporuku svježeg ili rashlađenog mesa i jestivih klaoničkih proizvoda, kobasica i sličnih proizvoda od mesa	13%	5%

Isporuku žive ribe, svježe ili rashlađene ribe, mekušaca i ostalih vodenih beskralježnjaka, rakova (jastoga, hlapova, škampa, kozica)	13%	5%
Isporuku svježeg ili rashlađenog povrća, korijena i gomolja	13%	5%
Isporuku svježeg i suhog voća i orašastih plodova	13%	5%
Isporuku svježih jaja peradi, u ljusci	13%	5%
Sadnice i sjemenje	13%	5%
Gnojiva i pesticide te druge agrokemijske proizvode	13%	5%
Hrana za životinje, osim za kućne ljubimce	13%	5%
PDV po stopi od 13%		
Menstrualne potrepštine: higijenski ulošci, dnevni ulošci...	25%	13%
Isporuku prirodnog plina i grijanja iz toplinskih stanica	25%	13%
Na isporuku prirodnog plina u razdoblju od 1.04.2022.-31.03.2023. primjenjuje se niža stopa	25%	5%
Ogrjevno drvo, pelet, briket i sječku	25% ⁹	13% ¹⁰

Izvor: <https://www.zakon.hr/z/1455/Zakon-o-porezu-na-dodanu-vrijednost->

Iako su neke od navedenih proizvoda na koje se odnosi stopa od 13% neophodna potreba za život građana Republike Hrvatske i dalje ta snižena stopa nije dovoljna za pomoć građanima i utjecaj na siromaštvo pojedinih osoba kojima bi to bilo od pomoći. Kao što možemo vidjeti i da je i dalje jako puno prehrambenih proizvoda i dalje oporezivano općom stopom od 25% i na koje bi država trebala utjecati kako im cijena ne bi vrtoglavo rasla zbog bilo kakvih čimbenika kao što je na primjer wc papir i ostali papirnati ručnici koji su i dalje oporezivani sa 25% i niti se ne razmišlja da ih se uključi možda u daljnje reforme koje će se možda provoditi ili barem da država utječe na formiranje najmanje cijene proizvoda.

⁹ Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine, Članak 38. (NN 99/13, 143/14, 115/16 106/18, 121/19, 39/22), 1996.

¹⁰ Narodne novine, b.d., Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost, 17. lipnja 2022., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_03_39_478.html

4. UTJECAJ KRIZE NA POVEĆANJE CIJENA

Možemo vidjeti da u svakom segmentu kriza i jako puno ostalih čimbenika kao na primjer rat između Ukrajine i Rusije utječe na jako veliko povećanje cijene, bez opravdanog razloga cijene masovno rastu i jako utječu na financijsku stabilnost građana ne samo Republike Hrvatske nego i cijele Europe. Porast plaća jednostavno ne može pratiti porast cijena jer su cijene nekih proizvoda kao što je ulje, wc papir, mlijeko, bez obzira na snižene stope poreza porasle za čak i 50% u razdoblju od dvije godine kako je započela Corona kriza.

Kriza nije utjecala samo na porast cijena proizvoda nego je imala velik utjecaj na gospodarstvo u cijelom svijetu. Gubitak poslova u različitim sektorima poput ugostiteljskog, zračnog i općenito prijevoznikog sektora (autobusi, vlakovi, taxi) gdje su bili najveći gubici i najveći broj nezaposlenih nakon početka Covida-19. Turistički sektor koji je pogođen zabranama kretanjima, covid testiranjima koji su uvelike utjecali cjenovno na nemogućnost putovanja, te izloacije zbog kojih se jako puno ljudi odlučilo ipak ne otići na putovanje.

Turističko-ugostiteljski sektor je u Republici Hrvatskoj glavna gospodarska grana koja je imala najveće gubitke u 2020. godini te je nezaposlenost za cijelu Hrvatsku početkom krize porasla za preko 20 000 tisuća ljudi (mjesec veljača: nezaposlenost 137 977 osobe, mjesec travanj: nezaposlenost 159 234 osobe)¹¹. Puno je ljudi vraćeno na isti posao koji su obavljali prije krize, ali to je utjecalo da ljudi puno više počnu štedjeti što se čak udvostručilo od 2019. godine. Tako i dolaskom turističke sezone može se primjetiti da se prorijedio dolazak Amerikanaca, Australaca, Kineza koji su bili najveći potrošači na Jadranskoj obali, sada dolaze turisti koji su puno manji potrošači. Turizam se nije do danas u potpunosti oporavio te će se postupno oporavljat do 2024. godine vjerojatno i duže.

¹¹ Državni zavod za statistiku (2022.), Hrvatski zavod za zapošljavanje na dan 15.08.2022., <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>

Rast cijena građevinskog materijala također je bila pod velikim utjecajem Covid krize jer se materijali u 2020. godini nisu proizvodili pa je nastao veliki nedostatak materijala te se na neke od njih mora čekati i po par mjeseci. Građevinski materijal je porastao u prosjeku od 35% do 200% najviše je poskupilo željezo, bakar, aluminij, drvo, cigla, crijepovi, ali i sama građevinska usluga. Isto tako cijene goriva koje se koristi u građevini do dvanaestog mjeseca 2021. godine poskupilo je za 26,5%, a nakon početka rata i još više.¹²

Sam rast građevinskog materijala utjecao je i na rast cijena nekretnina diljem zemlje, cjelokupno gledanje u odnosu na 2021. godinu cijene nekretnina porasle su za otprilike 13-16%, na nekim područjima zemlje i više zbog turizma jer 30% kupoprodaje na Jadranskoj obali čine strani državljani.¹³ Porast cijena nekretnina ima utjecaj i na porast cijena najma privatnih prostora, stanova te uvelike utječe na mlađe stanovništvo koje nema financijsku mogućnost kupovanja trajne imovine pa pribjegavaju odlasku u veće gradove ili odlasku izvan države. U posljednjih pet godina cijene nekretnina u Hrvatskoj su porasle za 40%.

Također se porast cijena proizvoda i usluga može vidjeti u svakoj branši, inflacija nije nikoga zaobišla, ali neke države je više pogodila neke manje. Rast cijena se očekuje sve dok traje kriza, rat, a očekuje se i veći porast uvođenjem eura umjesto kuna koji dolazi sa Novom godinom 2023. Država će provodit kontrolu kako se cijene nakon uvođenja eura ne bi zloupotrebljavale to jest zaokruživale na više na štetu potrošača, zato se i postupno uvelo dvojno prikazivanje cijena u kunama i eurima, da se građani postupno prilagode na cijene u eurima. Percepcija inflacije u svim državama koje su u posljednjih 12 godina uvele euro je puno veća nego što je zapravo realna cijena proizvoda.

¹² Hrvatska narodna banka, 27.06.2022., Utjecaj rata u Ukrajini na inflaciju potrošačkih cijena, 20.08.2022., https://www.hnb.hr/web/guest/javnost-rada/rat-u-ukrajini/html/-/asset_publisher/lwOTLx5fWZDC/content/utjecaj-rata-u-ukrajini-na-inflaciju-potrosackih-cijena?articleid=4208988&p_p_state=maximized

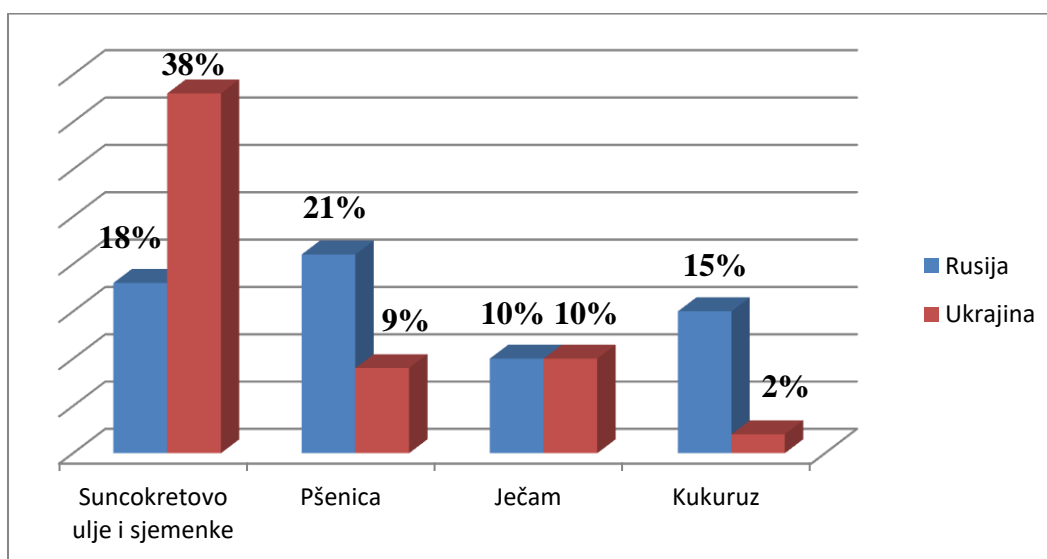
¹³ Špiljak L., 2022., Cijene nekretnina u Hrvatskoj, 20.08.2022., <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/cijene-nekretnina-u-hrvatskoj-i-dalje-divljaju-pitali-smo-strucnjake-dokad-i-na-sto-trebamo-biti-spremni-foto-20220802>

Porastom cijena prikazat ćemo neke proizvode na koje je inflacija imala veliki utjecaj, kao i puno drugih čimbenika koji su već prije navedeni kao uzroci porasta cijena u cijeloj Europi tako i u Hrvatskoj. Prikazan će bit porez na dodanu vrijednost koji je pod utjecajem inflacije Vlada Republike Hrvatske kroz reformu smanjila ili barem na određeno vrijeme utjecala na njezin rast. Republika Hrvatska ima jedan od najvećih porasta cijena jer su druge Europske države imale veću kontrolu nad rastom cijena kao što su i većim mjerama potpore zaustavile rast ili ga svele na minimum.

4.1 Prehrambeni proizvodi

Porast cijena prehrambenih proizvoda je započeo sa Covid krizom kada su se kupovale velike zalihe određenih prehrambenih proizvoda kao što je ulje, brašno, meso, margarin, maslac te su bili tada oporezivani sa 25%. Laganim porastom cijena energenata, goriva, namirnica za proizvodnju osnovnih proizvoda u 2021. godini je krenuo nagli rast cijena. Daljnim nastavkom i ratom na području Europe neke osnovne namirnice su skočile od 50% do 100% poput ulja kojem je litra u prvom mjesecu iznosila 13,75 kn, a u osmom mjesecu iznosi 17,99 kn na popustu. To je sve u 2022. godini posljedica rata jer su Rusija i Ukrajina veliki izvoznici žitarica, kukuruza, ječma, pšenice.

Grafikon 1- Udio Ukrajine i Rusije u svjetskoj opskrbi izabranih sirovina

Izvor: izrada autora prema podacima Hrvatske narodne banke

Porast cijena prehrambenih proizvoda možemo vidjeti na priloženom primjeru litre suncokretovog ulja, sniženo ulje u prvom mjesecu 2022. godine kada je litra ulja iznosila 13,75 kuna na sniženju, a druga slika je prikaz istog ulja u osmom mjesecu 2022. godine kada litra na sniženju iznosi 17,99 kuna. Prikazan proizvod je samo jedan od mnogih kojima je cijena u zadnje tri godine porasla za više od 50%.¹⁴

Promjena oporezivanja dječje hrane nije imala veliki utjecaj na zapravo promjenu cijene proizvoda koji su trgovački lanci okrenuli sebi u korist najavljujući da će mjesec dana prije samog stupanja reforme na snagu sniziti cijene svih proizvoda koji su navedeni da će na njih reforma utjecati, ali isto tako većina proizvoda koja je navedena u reformi je zbog puno drugih čimbenika morala rasti kao što su povećanje cijena energenata, goriva, samih usluga da se taj proizvod izradi i preveze do odredišta.

Tablica 3- Razlika cijena prehrambenih proizvoda

Proizvod	Stara cijena	Nova cijena	Razlika
Sirup višnja Fructal 1L	04.2022. 31,99 kn	08.2022. 34,99 kn	3 kn
Nektar breskva Fructal	04.2022. 10,99 kn	08.2022. 12,99 kn	2 kn
Zvijezda ulje 1L	01.2022. 15,99 kn	08.2022. 19,99 kn	4 kn
B aktiv jogurt	01.2022. 16,49 kn	08.2022. 17,99 kn	1,50 kn
Mlijeko trajno KPlus	01.2022. 5,99 kn	08.2022. 6,99 kn	1 kn

Izvor: istraživanje autorice

Kroz tablicu možemo vidjeti promjene cijena koja je nastupila u travnju, te neke proizvode koji nisu uključeni u reformu smanjenja PDV-a, ali mu je cijena uvelike porasla. Tako i dalje možemo primjetiti porast cijena osnovnih namirnica poput mlijeka, kruha, mesa, jogurta, ulja bez obzira što je uključeno u reformu i snižen porez na 5%.

¹⁴ Hrvatska narodna banka, 27.06.2022., Utjecaj rata u Ukrajini na inflaciju potrošačkih cijena, 22.08.2022., https://www.hnb.hr/web/guest/javnost-rada/rat-u-ukrajini/html/-/asset_publisher/lwOTLx5fWZDC/content/utjecaj-rata-u-ukrajini-na-inflaciju-potrosackih-cijena?articleid=4208988&p_p_state=maximized

Trgovački lanci su snizili cijene više od 1000 proizvoda koji ulaze u reformu od 1. travnja tako su i cijene za proizvode u trgovačkom lancu tad iznosile za 1 litru ulja 15,99 kn, a sa smanjenjem PDV-a su iznosile 14,49 kn litra, a trenutno je narasla cijena na 19,99 kn/l, svježe pile od 1,6 kg iznosilo je 19,99 kn/kg, a sa smanjenjem poreza 18,49 kn/kg dok se sad cijena kilograma pileta podigla i do 25 kuna.¹⁵

Vladinim reformama početkom rujna zaustavljen je rast cijena nekih osnovnih prehrambenih proizvoda kao što je suncokretovo ulje najviša maloprodajna cijena može bit 15,99 kuna, trajno mlijeko 7,39 kuna, kristalni šećer 7,99 kn/kg, glatko brašno 5,99 kn/kg, oštro brašno 6,29 kn/kg, također se i u reformu uključili i neki mesnati proizvodi.¹⁶

Konačni porast cijena prehrambenih proizvoda očitovat će se uvođenjem eura umjesto kune u 2023. godini, bez obzira što će država provoditi istraživanja i pratiti da se cijene ne zaokružuju ili prikazuju drugačije od onih stvarnih. Jako puno cijena se uspoređuje s krajem 2020. godine kada je količina zaliha zbog Covid krize i zaustavljanja gospodarstva bila jako velika tako da su i cijene proizvoda padale, te su tada rasle cijene nekih drugih ne prehrambenih proizvoda koje smo koristili u stalnom ostanku doma zbog rada od kuće, školovanje od doma, samoizolacija.¹⁷

¹⁵ Poslovni Hr., 2022., Proizvodi koji će pojeftiniti, 20.08.2022., <https://www.poslovni.hr/hrvatska/sve-na-jednom-mjestu-ovo-su-proizvodi-koji-ce-pojeftiniti-neki-vec-od-sutra-4325938>

¹⁶ Vlada Republike Hrvatske, 08.09.2022., Vladin paket uključuje mjere pomoći za sve segmente društva, 10.08.2022., <https://vlada.gov.hr/vijesti/vladin-paket-ukljucuje-mjere-pomoci-za-sve-segmente-drustva/36022>

¹⁷ Hrvatska narodna banka, 25.02.2022., Zašto je inflacija posljednjih mjeseci znatno porasla?, 22.08.2022., <https://www.hnb.hr/javnost-rada/aktualno-o-inflaciji/html>

4.2 Neprehrambeni proizvodi

Nakon što je u 2021. godini Vlada Reupublike Hrvatske odbila sniziti stopu poreza na higijenske potrepštine na 5% obećavajući da će biti obuhvaćene u opsežnoj reformi koja je stupila na snagu u 2022. godini gdje se uvelo da će se higijenske potrepštine poput uložaka, tampona oporezivati sa nižom stopom poreza. Vlada Republike Hrvatske je kroz reformu smanjila porez na higijenske potrepštine sa 25% na 13%,¹⁸ ali ni to nije zadovoljavajuće jer većina članica Europske unije ima porez na higijenske potrepštine u iznosu od 3% do 9% sa izuzecima koji drže najveću stopu od 25% do 27%.

Tablica 4- Promjene cijena

Libresse	11.2020.- 20,90 kn	08.2022.- 15,90	Smanjenje od 31.5%
Libresse maxi	11.2021.- 14,90 kn	08.2022.- 15,90	Rast od 7%
Lola Lady maxi	06.2021.- 21,90 kn	08.2022.- 25,50	Rast od 16,4%
Carefree dnevni	11.2021.- 27,90 kn	08.2022.- 23,90	Smanjenje od 10,7%

Izvor: https://www.dm.hr/njega-i-parfemi/intimna-higijena/higijenski-ulosci?allCategories.id0=020802&pageSize0=30&sort0=editorial_relevance¤tPage0=3

Možemo primjetiti da u nekim navedenim proizvodima cijene su u odnosu na prošlu godinu rasle bez obzira što je porez snižen na 13%, u reformi je među rijetkima proizvodima koji je spušten na samo 13% makar je bilo traženo da se snizi na 5%. Puno trgovaca je zapravo snizilo cijenu higijenskih potrepština, dok su neki snižavali samo djelomično kako bi povećali svoj profit, ili nakon nekog vremena samo opet digli cijenu proizvoda kako bi privlačili kupce sniženjima.

Higijenske potrepštine su roba široke potrošnje te su neophodne za život isto kao i većina osnovnih namirnica koje koristimo svakodnevno, ali se opet oporezuju drugačije, te će se u nastavku reforme probati sniziti na 5% kako bi se krenulo prema napretku smanjenja higijenskog siromaštva.

¹⁸Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine, Članak 38. (NN 99/13, 143/14, 115/16, 106/18, 121/19, 39/22)(1996.)

Porast cijena neprehrambenih proizvoda naglo je skočio početkom Covid krize i gospodarskog zatvaranja, a zadnja takva inflacija cijena zabilježena je polovicom 2007. i tokom 2008. godine. Pogotovo nastavkom postavljanja mjere samoizolacije, cijene dostave proizvoda, automobila, cijele tehnologije koja je ubrzano uznapredovala u zadnje dvije i pol godine su porasle.

S uključivanjem države u smanjenje cijena kroz poreznu reformu vlada može djelomično utjecati na cijene trgovačkih lanaca, ali isto tako ne smatraju da je potrebno utjecati na cijene ne samo osnovnih prehrambenih namirnica nego i nekih neprehrambenih. Smanjenjem poreza na proizvode već se prije pokazalo ne toliko uspješno jer jedino element konkurentnosti između trgovačkih lanaca može utjecati na to da potrošači značajnije osjete promjene u cijeni, to se pokazalo i 2019. godine kada je porez na dječje pelene snižen sa 25% na 13% i na bezreceptne lijekove snižen na 5% što nije imalo utjecaj na samu cijenu proizvoda jer samu cijenu proizvoda formira ponuda i potražnja na tržištu.¹⁹

Tablica 5- Rast cijena neprehrambenih proizvoda

Proizvod	Stara cijena	Nova cijena	Razlika
Paloma Deluxe	01.2022. 33,49 kn	08.2022. 36,99 kn	3,50 kn
Violeta 16/1	01.2022. 33,99 kn	08.2022. 44,99 kn	11 kn
Teta Violeta ručnici	02.2022. 16,99 kn	08.2022. 19,99 kn	3 kn

Izvor: istraživanje autorice

¹⁹ Bačelić M., 2022., Snižavanje PDV-a, 22.08.2022., <https://lidermedia.hr/poslovna-scena/hrvatska/sucevic-snizavanje-pdv-a-moze-utjecati-na-cijenu-energenata-ali-ostali-proizvodi-uce-pojftiniti-141127>

Proizvod na koji Vlada Republike Hrvatske nije imala utjecaj, a najviše smeta njegov rast stanovništvu je toaletni papir čija je cijena u jednom danu porasla ovisno u kojem trgovačkom lancu, ali i do 10 kuna po paketu i to je prikazano trenutno kao puna cijena dok trgovački lanci prikazuju sa sniženjima koja vraćaju onu staru cijenu. Na primjer toaletni papir Zewa u prosincu 2021. godine iznosio je 29,99 kuna paket to jest 10 rola, dok trenutno sa poskupljenjem iznosi 39,99 kuna, isto tako se drži cijena za toaletni papir Violeta pa se građani odlučuju na neke jeftinije trgovačke marke.

Poskupljenje u trgovačkim lancima je najviše u odnosu na druge branše zbog toga što je došlo do poskupljenja plina, struje i goriva, makar se može i velika razlika u cijenama pokazati i u restoranima i kafićima u kojima se cijena obične kave digla od 2 do 3 kune u zadnjih godinu dana. Utjecaj na porast cijene ima i pakiranje proizvoda, dostava proizvoda. Jedini način za zaustavljanje cijena neprehrambenih proizvoda je da država zamrzne cijene ili odredi gornju i donju granicu cijene za taj proizvod.²⁰

Nekolicina neprehrambenih proizvoda koji su nužni za higijenu u razvijenijim državama trenutno postaju luksuz za velik broj stanovništva Republike Hrvatske i cijelog svijeta što može utjecati na velik korak u nazad što se tiče higijenskih osnova. Najviše na to utječu cijene proizvoda poput sapuna, wc papira, paste za zube, britvice i još mnogo toga što se trenutno smatra osnovnim potrebama za standardnu higijenu.

Država je u reformu uključila samo osnovne namirnice za preživjet, makar možemo vidjet da ni to nije imalo neki utjecaj na zadovoljstvo stanovništva smanjenjem cijena. Kroz daljnu reformu bi se trebalo dodatno uključiti još puno neprehrambenih proizvoda koji ulaze u higijenske osnove i potrebe za normalan život.

²⁰ Penava I., 2022., Zamrzavanje cijena po jednog artikla, 25.08.2022., <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/vlada-bi-trebala-zamrznuti-cijenu-po-jednog-artikla-primjerice-jednog-tipa-kruha-ko-ima-novca-neka-kupuje-skuplji-15226331>

4.3 PDV na energente i goriva

Početak rata u Ukrajini dolazi do velikog rasta cijena energenata zato što je Rusija jedan od glavnih izvoznika naftnih derivata za Europu. S time su najviše pogođene Njemačka, Nizozemska i još mnoge zemlje. Uvedene su sankcije Bjelorusiji za sudjelovanje u ruskoj vojnoj agresiji na Ukrajinu te se s time u sankcijama uveo i embargo na uvoz nafte iz Rusije.

Cijene plina porasle su i par mjeseci prije izbijanja rata kao posljedica slabije opskrbe plinom te se navode uz rat još dva razloga zbog porasta cijene i potražnje za plinom, a to je Covid kriza i to što Norveška kao drugi po redu najveći izvoznik nafte za Europu ne može povećati proizvodnju plina kako bi zadovoljila Europske potrebe. Kao i nafta koju Ukrajina i Rusija izvoze je u prosjeku 11% svjetske opskrbe naftom, također i ugljen kojeg Rusija izvozi nosi 16% svjetske opskrbe ugljenom.²¹

Iako Hrvatska nije toliko pogođena jer sami proizvodimo 21% plina i putem LNG terminala dobivamo 57% potrebnog plina dok nam Rusija uvozi 22% plina. Zbog uvoza nafte i prirodnog plina vlada je u reformi zbog rasta cijena provela smanjenje poreza na dodanu vrijednost sa 25% na 13% te se to odnosi na isporuku prirodnog plina i grijanju iz toplinskih stanica uključujući i naknade vezane za te isporuke, isporuku električne energije do drugog isporučitelja ili krajnjeg korisnika uključujući naknade vezane uz tu isporuku.

Izvanrednim okolnostima koje je donijela ova kriza Vlada Republike Hrvatske uvela je da od 1. travnja 2022. do 31. ožujka 2023. godine će se porez na dodanu vrijednost za plin smanjiti na 5% kako bi se cjenovno rasteretilo građanstvo.²²

²¹ Hrvatska narodna banka, 27.06.2022., Utjecaj rata u Ukrajini na inflaciju potrošačkih cijena, 20.08.2022., https://www.hnb.hr/web/guest/javnost-rada/rat-u-ukrajini/html/-/asset_publisher/lwOTLx5fWZDC/content/utjecaj-rata-u-ukrajini-na-inflaciju-potrosackih-cijena?articleid=4208988&p_p_state=maximized

²² Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine, Članak 38. (NN 99/13, 143/14, 115/16, 106/18, 121/19, 39/22)(2013.)

Da vlada ne donosi ove mjere cijene za plin bi poskupile 79%, a uz smanjenje poreza na dodanu vrijednost na 5% porast će iznositi 48%, uz subvencije porast će za 17% do 20%. Cijene plina u drugim Europskim državama porasle su u prosjeku od 14% u Portugalu do 383% u Rumunjskoj. Prosječni rast električne energije u Europskoj uniji krajem prošle godine je 30%, a za plin 70% i više.

Cijene električne energije također je munjevito skočila za kućanstva za 23%, a uz potpore će porasti do 9,6%. Najviše je pogodilo poduzetnike, restorane, kafiće kao i u turističkoj sezoni hotele kojima su cijene struje narasle od 142% do 400% od jeseni 2022. godine. U turističkoj sezoni broji se da je cijena električne energije porasla 29,6% po noćenju u odnosu na 2019. godinu što je hotelima uvelike umanjilo zaradu, ali s time pridonijelo velikom porastu cijena noćenja.²³ Porast cijene električne energije povezuje se još sa vrlo sušnom godinom gdje hidroelektrane ne mogu raditi istim kapacitetom, obnovljivi izvori energije u Hrvatskoj nose 45% godišnje potrošnje električne energije.

Trenutačni i budući porast cijena električne energije i plina ovisi o puno čimbenika koji imaju utjecaj na kućanstva i poduzetnike u Republici Hrvatskoj. Vlada je odlučila da će se 800 milijuna kuna utrošiti kao potpora ljudima slabijeg imovinskog stanja poput socijalnih slučajeva, umirovljenika. 1,2 milijardu kuna će biti utrošeno u potpore za plin i 460 milijuna kuna potpora za ograničenje rasta cijena električne energije.

²³ Vlada Republike Hrvatske, 16.02.2022., Predstavljen paket mjera za ublažavanje rasta cijena energenata, 20.08.2022., <https://vlada.gov.hr/vijesti/predstavljen-paket-mjera-za-ublazavanje-rasta-cijena-energenata-vrijedan-4-8-milijardi-kuna/33907>

Porast cijena goriva i naftnih derivata krenulo je još za vrijeme Covid krize, ali je imalo veliki zamah kada je započeo rat između Rusije i Ukrajine zato što je Rusija jedan od najvećih izvoznika naftnih derivata u cijelom svijetu. Pošto je Europa uvela embargo na Ruski izvoz nafte i plina Europa je suočena sa puno većim problemima nego što je mislila, a to je ogroman porast troškova na goriva. Jako velik postotak ljudi se okrenuo prema električnim automobilima jer su goriva postala preskupa za svakodnevnu vožnju tako da su alternative postale puno isplativije uz državne poticaje. Električni automobili troše višestruko manje nego obični automobili.²⁴

Tablica 6- Cijena punjenja električnih automobila

TIP PUNJENJA	Snage do 22,1 kW	Snage od 22,2 do 50 kW	Snage iznad 50 kW
Cijena za kWh u razdoblju više tarife	2,70 kn	3,50 kn	4,95 kn
Cijena za kWh u razdoblju niže tarife	2,31 kn	2,90 kn	4,45 kn

Izvor: <https://www.autonet.hr/aktualno/objavljujemo-pregled-cijena-punionica-elektricnih-automobila-u-hrvatskoj/>

Usporedba cijena goriva u odnosu na prijašnje godine gdje možemo vidjeti da je najniža cijena goriva bila u 2020. godini nakon zatvaranja, gdje je došlo do velikog pada zbog smanjenog kretanja stanovništva kao i takvog smanjenog putovanja automobilima.

Tablica 7- Gorivo u odnosu na posljednje tri godine

KRETANJE CIJENA GORIVA (U KN)		
	ES	ED
11.06.2019.	9,80	9,43
26.05.2020.	8,52	8,14
25.05.2021.	10,24	9,88
31.05.2022.	13,86	13,14

Izvor: <https://cijenegoriva.info/CijeneGoriva.aspx>

²⁴ Cvetković I., 2022., Pregled cijena punionica električnih automobile u Hrvatskoj, 20.08.2022., <https://www.autonet.hr/aktualno/objavljujemo-pregled-cijena-punionica-elektricnih-automobila-u-hrvatskoj/>

Porast je imao velik utjecaj na stanovništvo jer su cijene narasle za više od 3 kn/l u odnosu na 2019. godinu makar cijene za vrijeme turističke sezone na autocestama još više odstupaju u odnosu na gradove gdje se primjenjuju manje cijene, ali isto tako cijene ovise i o samim kompanijama koje prodaju gorivo te cijene variraju od benziske postaje do one iduće tako da se točna cijena ne može odrediti.

Na sve priložene cijene od ožujka 2022. godine država je imala mjere potpore kako bi smanjila cijene goriva, na primjer cijena goriva od 23.08.2022. na benzin iznosila je razliku od 1,88 kn/l manje nego što je, dizel 2,47 kn/l manje i plavi dizel za 1,13 kn/l manje kako bi se ublažio porast cijena za stanovništvo. Država je imala i utjecaj na zamrzavanje cijena na 30 dana u veljači/ožujku i na 14 dana u srpnju kako se cijena ne bi mijenjala.

Tablica 8- Cijene gorive kroz 2022. godinu

NA DATUM	BENZIN I/KN	DIZEL I/KN	PLAVI DIZEL I/KN
08.03.	12,19	12,53	8,04
05.04.	12,09	12,70	8,82
12.04.	11,98	12,43	8,54
26.04.	12,36	13,04	9,15
03.05.	12,63	13,28	9,39
10.05.	13,24	13,47	9,58
06.06.	13,50	13,08	9,45
20.06.	13,50	13,08	9,45
26.07.	12,03	12,89	9,25
01.08.	12,00	12,80	9,16
08.08.	11,30	12,14	8,50
16.08.	11,19	12,12	8,49
23.08.	11,19	12,35	8,49

Izvor: <https://www.ina.hr/pretraga/?pojam=cijene+goriva>

Samim porastom cijena goriva možemo vidjeti i oscilacije koje su pogodile tržište rastom cijene barela nafte koja trenutno iznosi 98,20 američkih dolara po barelu. Dok je maksimalna ovogodišnja cijena 127,98²⁵ dolara/barel. Petogodišnji prosjek rasta je iznosio 65,17 dolara po barelu, dok zadnji desetogodišnji prosjek cijene nafte je 71,72 dolara po barelu, to znači da je u ovoj godini cijena barela nafte narasla za 55% i to je sve posljedica više čimbenika od kojih je glavni rat između Rusije i Ukrajine i postavljenog embarga Rusiji.²⁶

Opskrba naftom u svijetu je ograničena te se smatra da je dostupno samo ono što se dobije od pojedinih opskrbljivača. Također dodatni utjecaji na uvoz nafte je prestanak Kineskog izvoza nafte zbog ekoloških razloga te se zbog svih sankcija na Rusiju trenutno smanjila količina obrade nafte na globalnoj razini. Europa trenutno vrši pregovore s zemljama OPEC-a Venezuele i Irana o povećanju izvoza nafte prema Europi.

Zemlje Europe su postupno ublažavale rast cijena goriva uvođenjem manjih trošarina, poreza, granica za cijenu goriva, ali ništa ne može trajno zaustaviti nagli rast. Prosječni nameti države na cijenu goriva iznose 44% u cijeloj Europi dok u Hrvatskoj iznose 45% što znači da imamo jedne od najvećih nameta bez obzira što se smanjivala cijena trošarina, poreza za 0,10 kn/l i dalje imamo vrlo velike i same marže distributera.

Trenutačni zaključak da je tržište nafte trenutačno nepredvidivo te na njega utječe puno različitih čimbenika koji utječu na uopće imanja dovoljne količine za tržište do same cijene goriva koje se stavlja na tržište. Nepredvidive situacije i dalje će uzrokovati velike promjene u cijenama goriva kao i sam utjecaj države na cijenu. Porast cijene nafte je jedan od glavnih uzročnika porasta cijena i ostalih energenata, prehrambenih proizvoda, cijena prijevoza nad kojim države trenutno imaju vrlo malu kontrolu.

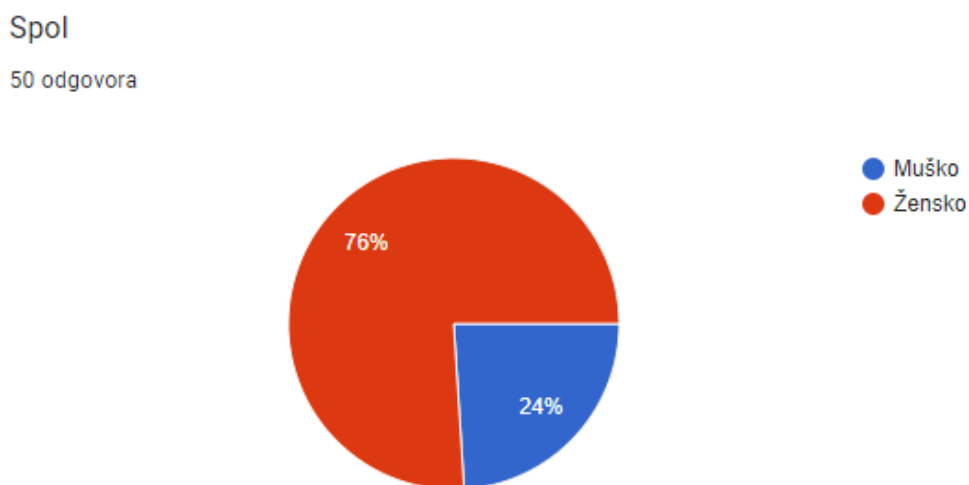
²⁵ Centar Zlato, b.d., Cijena nafte po barelu na burzama, 25.08.2022., <https://www.centarzлата.com/cijena-nafte-barel/>

²⁶ Antolić M., 2022., Cijene goriva u Hrvatskoj, 25.08.2022., <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/cijene-goriva-u-hrvatskoj-analiza-intercapital-foto-20220623>

5. ANALIZA ANKETNOG UPITNIKA

Uzorak istraživanja je namjeren, odnosno unutar zadanih okvira (dob, spol, regija stanovanja, obrazovanje, osobni mjesečni prihodi). Instrument provedenog istraživanja predstavlja anketni upitnik kreiran putem Google obrasca. U zaglavlju upitnika opisan je cilj i svrha istraživanja. Upitnik se sastoji od 5 pitanja socio-demografskog karaktera i 10 pitanja vezanih uz temu završnog rada. Najveći broj ispitanika čine studenti i studentice Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, u istraživanju je ukupno sudjelovalo 50 ispitanika, a struktura ispitanika prema spolu prikazana je u Grafikonu 2.

Grafikon 2- Struktura ispitanika prema spolu

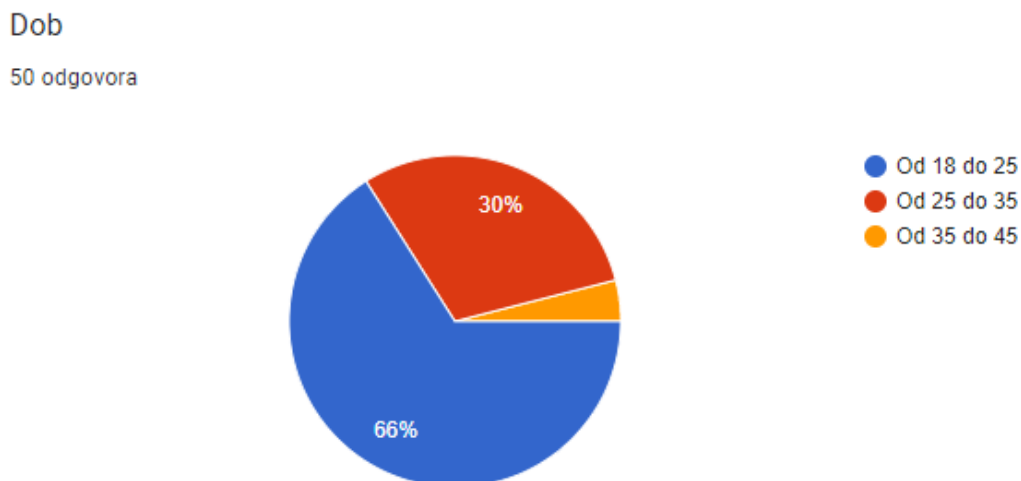
Izvor: rezultati istraživanja autorice

Veći dio ispitanika pripada ženskom spolu, njih čak 76%, odnosno 38 ženskih osoba. Ostatak od 24% su pripadnici muške populacije točnije njih 12 ispitanika.

Ciljna skupina ispitanika su pripadnici mlađe populacije u dobi do 45 godina. Detaljni prikaz dobne strukture ispitanika prikazan je u Grafikonu 3.

Najveći broj ispitanika pripada dobnoj skupini od 18 do 25 godina koji u postotku iznosi 66%, odnosno 33 ispitanika. U drugoj skupini ispitanika od 25 do 35 godina nalazi se 30% ispitanika odnosno 15 ispitanika i u zadnjoj skupini od 35 do 45 imamo 2 ispitanika odnosno 4%.

Grafikon 3- Struktura ispitanika prema dobi

Izvor: rezultati istraživanja autorice

U nastavku je prikazan Grafikon 4. sa regijom stanovanja ispitanika u Republici Hrvatskoj.

Grafikon 4- Struktura ispitanika po regijama u RH

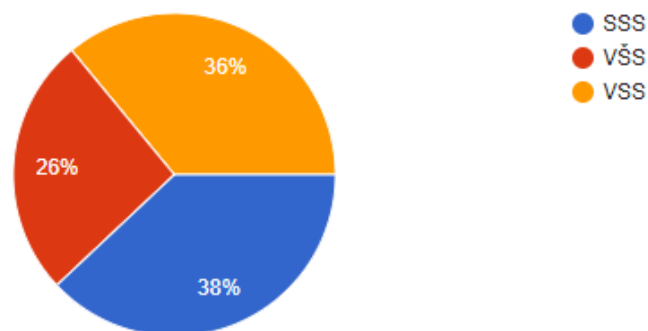
Izvor: rezultati istraživanja autorice

Najveći broj ispitanika živi u Središnjoj Hrvatskoj njih 74%, odnosno 37 ispitanika. Iza slijedi Južno Hrvatsko primorje sa 22%, odnosno 11 ispitanika. I 4% ispitanika živi u Sjevernom Hrvatskom primorju, odnosno 2 ispitanika. U Gorskoj i Istočnoj Hrvatskoj nije bilo ispitanika.

Grafikon 5- Struktura ispitanika po stupnju obrazovanja

Stupanj obrazovanja

50 odgovora

Izvor: rezultati istraživanja autorice

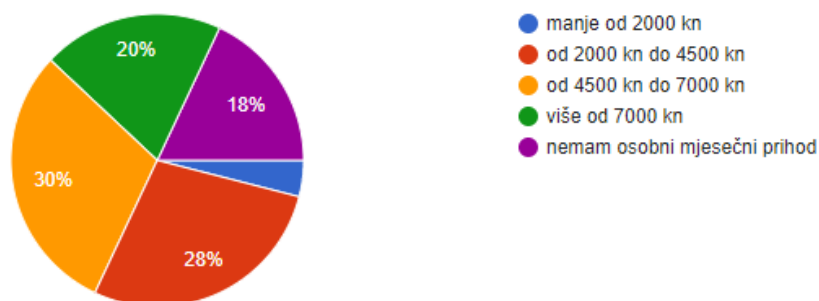
Najveći broj ispitanika njih 38%, odnosno 19 ispitanika ima srednju stručnu spremu. Visoku stručnu spremu ima 36% ispitanika odnosno 18 ispitanika dok višu stručnu spremu ima 26% ispitanika odnosno 13 ispitanika.

U nastavku je prikazan Grafikon 6. sa osobnim mjesečnim prihodom svakog ispitanika.

Grafikon 6- Osobni mjesečni prihod

Osobni mjesečni prihod

50 odgovora

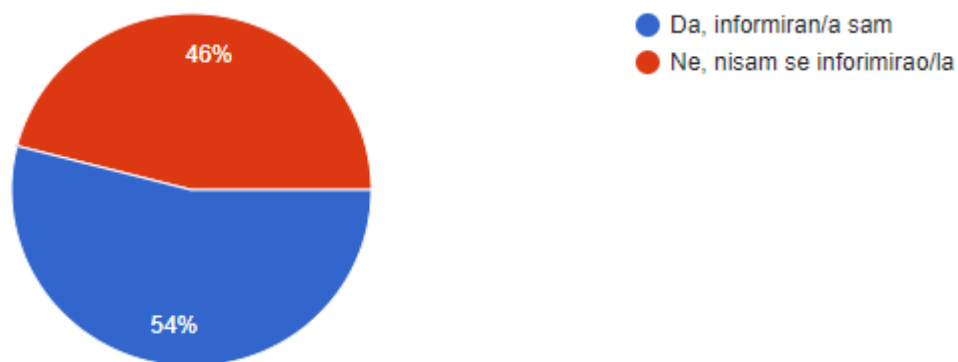
Izvor: rezultati istraživanja autorice

Najveći broj ispitanika ima osobni mjesečni prihod od 4500 do 7000 kn, odnosno 14 ispitanika. Za njim ide osobni mjesečni prihod od 2000 kn do 4500 kn 28% ispitanika odnosno 14 osoba. Osobni mjesečni prihod veći od 7000 kn ima 20% ispitanika, odnosno 10 osoba. 18% ispitanika nema uopće osobni mjesečni prihod, odnosno 9 ispitanika dok manje od 2000 kn imaju dvije osobe, odnosno 4% ispitanika.

Grafikon 7- Informiranost o utjecaju reforme o PDV-u

Jeste li informirani o utjecaju reforme o porezu na dodanu vrijednost koja je stupila na snagu 1. travnja 2022. godine?

50 odgovora

Izvor: rezultati istraživanja autorice

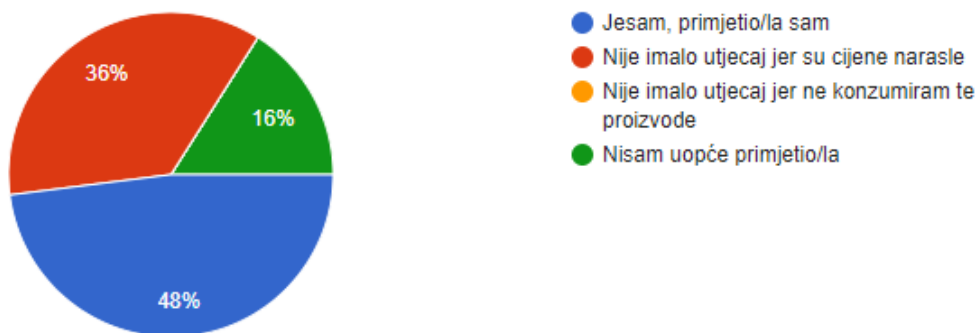
Rezultati na pitanje ispitanicima jesu li informirani o utjecaju reforme o PDV-u koja je stupila na snagu 1. travnja 2022. godine 54% ispitanika je odgovorilo da su informirani, odnosno 27 osoba dok nije informirano 46% ispitanika odnosno 23 osobe.

U nastavku je prikazan Grafikon 8. Sa pitanjem jesu li osjetili utjecaj reforme na mjesečne troškove ili zbog porasta cijena nije imalo veliki utjecaj 48% ispitanika je izjavilo da su primjetili, odnosno 24 ispitanika, dok je 36% ispitanika reklo da nije imalo na njih utjecaj jer su cijene narasle, odnosno 18 ispitanika. 16% ispitanika je reklo da uopće nisu primjetili, odnosno 8 osoba, dok niti jedan ispitanik nije izjavio da nije osjetio utjecaj jer ne konzumira te proizvode.

Grafikon 8- Utjecaj reforme na mjesečne troškove

Jeste li osjetili utjecaj reforme na vaše mjesečne troškove ili zbog porasta cijena nije imalo veliki utjecaj?

50 odgovora

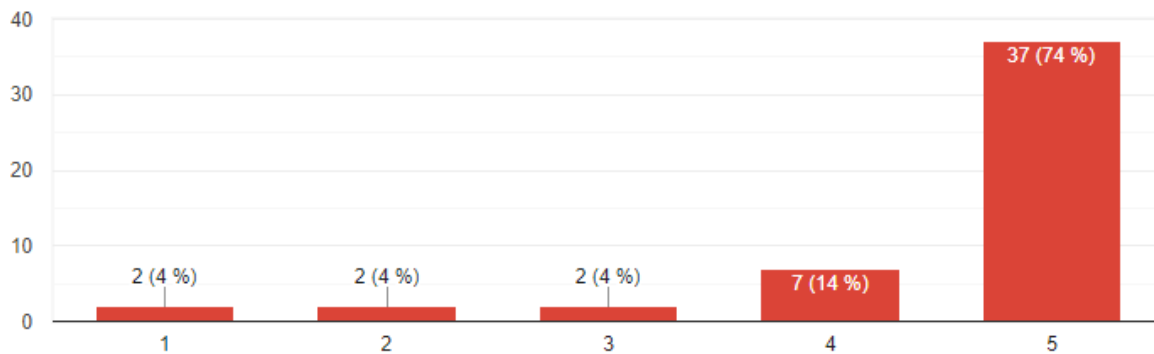

Izvor: rezultati istraživanja autorice

U nastavku je prikazan Grafikon 9. sa pitanjem u kojem izražavaju mišljenje bi li država trebala imati veću kontrolu i ograničiti rast cijena nekih osnovnih proizvoda kao što su ulje, wc papir, jogurt?

Grafikon 9- Kontrola i fiksiranje rasta cijena

50 odgovora

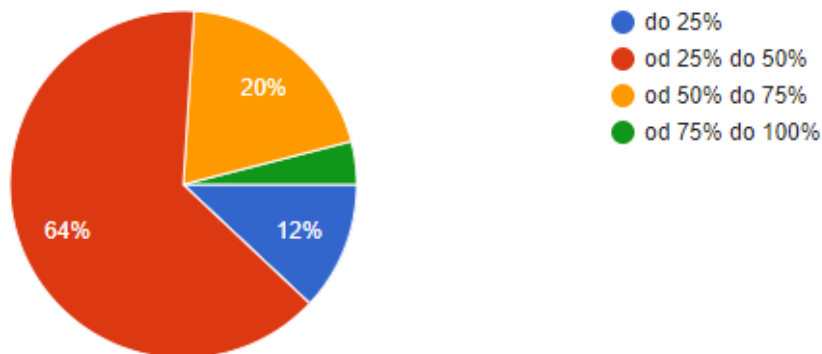
Izvor: rezultati istraživanja autorice

74% ispitanika se u potpunosti slaže, 14% ispitanika se slaže, a po 4% ispitanika se u potpunosti ne slaže, ne slaže i niti se ne slaže niti slaže da bi država trebala kontrolirati cijene.

Grafikon 10- Rast troškova

Za koliko su vam porasli troškovi u odnosu na godine prije Corona krize i cjenovnim porastom koji ju prati (prehrana, stanovanje, gorivo)?

50 odgovora

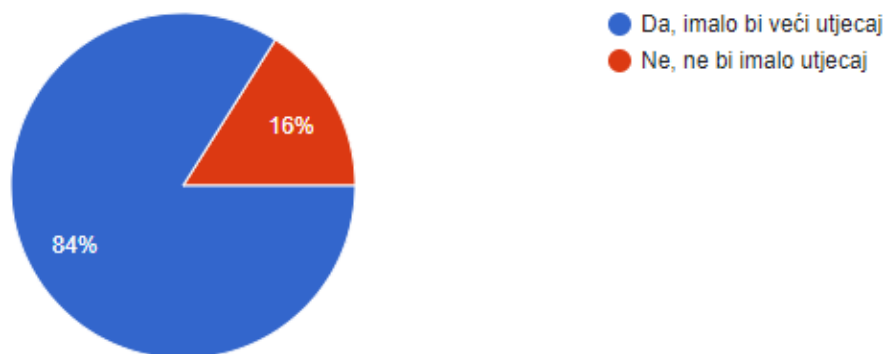
Izvor: rezultati istraživanja autorice

Najveći broj ispitanika čak 64%, odnosno 32 osobe je odgovorilo da su im troškovi porasli od 25% do 50%, 20% ispitanika je odgovorilo da su im troškovi u prosjeku narasli između 50% do 75%, dok je 12% ispitanika izjavilo da su im troškovi nisu narasli više od 25%. Samo 4% ispitanika je izjavilo da su im troškovi narasli od 75% do 100%.

Grafikon 11- Promjena PDV-a nakon dodatnih smanjenja

Mislite li da bi imalo veći utjecaj na smanjenje vaših troškova kada bi se porez na dodanu vrijednost umanjio sa 25% na 13% ili 5% na više prehrambenih i neprehrambenih proizvoda?

50 odgovora

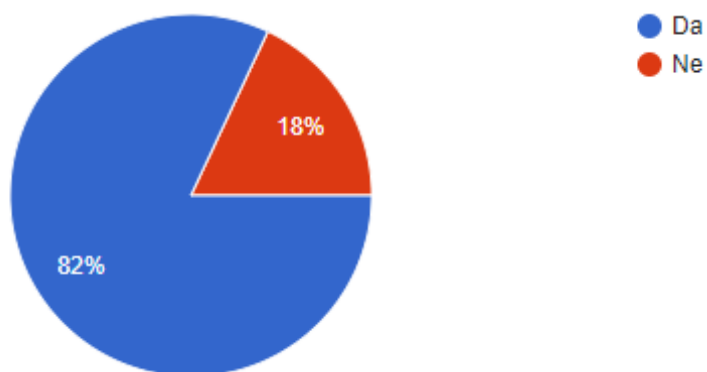
Izvor: rezultati istraživanja autorice

U Grafikonu 11. nakon što je država još dodatno smanjila poreze na određene proizvode ispitanici bi voljeli da ima još veći utjecaj pa je čak 64% (42) ispitanika odgovorilo da bi imalo veći utjecaj na troškove kada bi se još proizvoda oporezivalo sa 13% ili 5%. Dok je 16% ispitanika odgovorilo da ne bi imalo utjecaj, odnosno 8 osoba.

Grafikon 12- Alternative za skuplje proizvode

Utječe li porast cijena na vaše potrošačke navike u smislu jeste li možda potražili neke alternative za neke proizvode koji su postali preskupi (sad kupujete jeftinije brendove ili u drugim dućanima)?

50 odgovora

Izvor: rezultati istraživanja autorice

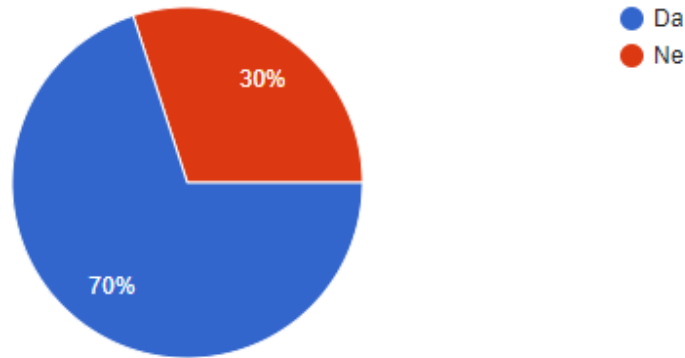
Utjecaj porasti cijena na potrošačke navike i zamjena za neke proizvode koji su preskupi 82% odnosno 41 ispitanik je odgovorio da su pronašli alternativu za te proizvode i uzeli neke jeftinije brendove ili u drugim dućanima, dok je 18% odnosno 9 ispitanika odgovorilo da i dalje koriste iste proizvode.

U Grafikonu 13. prikazani su rezultati za pitanje jesu li ispitanici prestali koristiti neke proizvode ili smanjili njihovu količinu koju su do tad trošili na što je 70% ispitanika, odnosno 35 osoba odgovorilo da su prestali koristiti ili smanjili količinu, dok je 30% ispitanika, 15 osoba odgovorilo da nije prestalo koristiti niti smanjili količinu.

Grafikon 13- Prestanak korištenja ili smanjena količina

Jeste li neke proizvode zbog cijene prestali koristiti ili smanjili njihovu količinu koju ste do tada trošili?

50 odgovora

Izvor: rezultati istraživanja autorice

Na 13. pitanje ako cijene utječu na vaše potrošačke navike možete li navesti neki proizvod koji ste zamijenili sa jeftinijom verzijom, prestali trošiti ili smanjili njegovu potrošnju?

Prestanak: korištenja mlijeka bez laktoze, slanih i slatkih grickalica (Chio Chips, napolitanke, Nutella, Lino Lada najviše prehrambene marke Kraš, prestanak odlaska u pekaru.

Zamjena: ulja, majoneze, higijenskih uložaka, wc papira Violeta, Zewa sa jeftinijom Spar markom, Nivea proizvode zamijenili sa Baleom DM, Ledo sladoled sa jeftinijom, cigarete zamijenili sa jeftinijima, Barilla tjesteninu sa Kplus markom, omekšivač i prašak za veš, Rio mare tuna sa tunom iz Lidla, svježe mlijeko sa trajnim mlijekom.

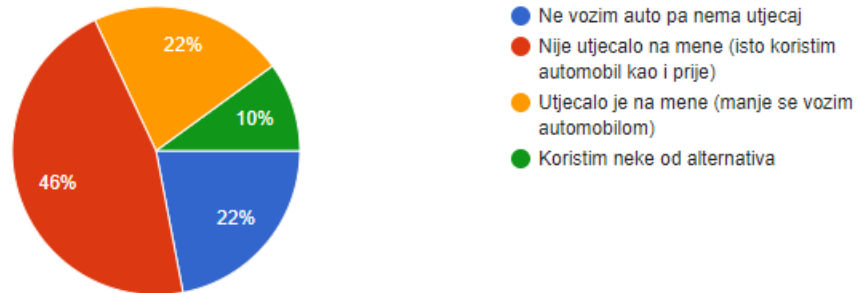
Gorivo smanjili ili većinu poslova obavljaju pješice, ako je to u mogućnosti.

11 ispitanika je napisalo da nisu ništa zamijenili niti prestali koristiti odnosno 22%.

Grafikon 14- Cijene goriva

Utječe li porast cijena goriva na vaše korištenje automobila ili ste pronašli alternative (vozite se češće sa autobusom ili tramvajom, birate automobile koji voze na plin ili struju)?

50 odgovora

Izvor: rezultati istraživanja autorice

Na pitanje utječe li porast cijena goriva na vaše korištenje automobila ili ste pronašli alternative 46% ispitanika, 23 osobe je odgovorilo da nije utjecalo na njih da isto koriste auto kao i prije, dok je 22%, po 11 osoba odgovorilo da ne voze auto pa nema utjecaj ili da je utjecalo na njih pa se manje voze automobilom te je 10%, 5 osoba odgovorilo da koriste neke od alternativa.

Na 15. pitanje možete li ukratko navesti neke probleme za koje mislite da bi država trebala imati veći utjecaj/kontrolu?

Porezi, smanjenje redovnih troškova za poduzetnike, porast cijena proizvoda, goriva, smanjiti porez na osnovne potrepštine, odvoz otpada, veću kontrolu nad zdravstvom, cijena prehrambenih proizvoda i uvoz/izvoz istih, cijenu prodaje otkupa proizvoda (otkup mlijeka od farmera), zapošljavanje mladih tj. pomoć pri pronalasku prvog posla, oko cijena stanova i općenito nekretnina, porezni nadzor mora biti efikasniji i transparentniji uz samu internu kontrolu nadzornika jer siva ekonomija je veliki udar na državni proračun, povećanje minimalca, carinski nameti.

6. ZAKLJUČAK

Porez na dodanu vrijednost je najveći prihod svake države, a u Republici Hrvatskoj nosi 65% te smo s time država u Europi koja ubire najviše prihoda od poreza. Analizom promjena u sustavu PDV-a i utjecajem na promjene cijena možemo zaključiti da se kroz reformu provelo puno promjena u oporezivanju proizvoda isto tako provelo se puno različitih potpora za stanovništvo slabijeg imovinskog stanja koji će uz poticaje države dobiti vaučere ili jednokratne novčane isplate za pokrivanje troškova rasta cijena energenata (plina i električne energije).

Na temelju istraživanja provedenog kroz završni rad možemo zaključiti da trenutno zbog velike inflacije u cijeloj Europi posebno u Hrvatskoj gdje su cijene osnovnih namirnica jako puno rastle, sama reforma nije imala neki poseban utjecaj na cijene jer koliko god je država utjecala na promjenu poreza na dodanu vrijednost samim time su za početak cijene goriva porasle kao i sami troškovi trgovačkih lanaca prehrane, odjeće i ostalih koji ne mogu držati iste cijene sa puno većim troškovima.

Možemo zaključiti da jedini način da država ima utjecaj na cijenu proizvoda je da se zamrzavaju cijene kao što su to napravili sa cijenama goriva na 14 ili 30 dana. Jednostavno u trenutačnoj situaciji sa Covid krizom, ratom između Rusije i Ukrajine ne možemo očekivati pad cijena jer je za Europu restrikcijama zatvoren jedan od najvećih svjetskih izvoznika energenata, nafte, plina kao i proizvoda koji su potrebni za proizvodnju nekih osnovnih namirnica.

Iako živimo u državi koja bi trebala bolje iskoristiti prirodna bogastva koja imamo, a od kojih bi nam prehrambena industrija procvijetala država se fokusirala na tromjesečnu turističku zaradu i od turizma Republici Hrvatskoj dolazi najviše godišnjih prihoda. Analizom kroz anketni upitnik prijedlog za veći utjecaj je bio nadzor sive ekonomije koja je na Jadranskoj obali vrlo raširena te bi porezni nadzor trebao biti puno efikasniji i transparentniji jer je to velik udar na državni proračun.

Na temelju provedenog istraživanja kroz anketni upitnik možemo zaključiti da većina ispitanika nije osjetila niti primjetila znatnu razliku u promjeni cijena pod utjecajem reforme zbog velikog rasta cijena, također velika većina ispitanika je porast cijena osjetila i od 25% do 50% više nego u odnosu na prijašnje godine samim time što je minimalac u 2022. godini porastao bruto na skoro 4 700,00 kn.

82% ispitanika je zamijenilo skuplje proizvode koje su do tada trošili za neke jeftinije posebno se ističu toaletni papir kojeg je navela velika većina kao proizvod koji su zamijenili za trgovačku marku koja je jeftinija. Uz wc papir još su naveli osnovne proizvode poput ulja, mlijeka, praška za veš, tjestenine, začina. Najveći postotak ispitanika je ostavio gorivo kao nešto što je utjecalo na njih, ali ga koriste isto kao što su ga i prije porasta cijena.

Ispitanici su zaključili da bi država trenutačno trebala utjecati na rast cijena energenata za poduzetnike koji su osjetili najveći udar na troškove koji su porasli i do tri puta u odnosu na prošlu godinu, također bi voljeli vidjeti veći utjecaj na rast cijena nekretnina koje su isto tako porasle. Isto tako da se poveća minimalac prema odnosu na rast cijena.

Uz analizu promjena u sustavu PDV-a i utjecaj na kretanje cijena proizvoda možemo zaključiti da se trenutačna promjena snižavanja ili povećanja poreza neće znatno osjetiti u troškovima stanovništva. Kao i u 2009. godini kada je porez porastao na 23% nije imalo nekog velikog učinka na stanovništvo zbog recesije. Nastavkom tekuće 2022. godine možemo očekivati još dodatan rast cijena sve dok se tržište ne smiri nakon krize i rata.

Možemo očekivati da će država pokušavati stabilizirati cijene barem nekih životnih osnova, kao što su i sa trenutnim potporama ublažili rast određenih troškova kućanstva. Koristi od smanjivanja PDV-a trenutno nema jer to koristi samo određenim trgovcima, a ne kao pomoć ciljanoj skupini potrošača kojoj je to potrebno.

POPIS LITERATURE

1. Antolić M., 2022., Cijene goriva u Hrvatskoj, 25.08.2022., <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/cijene-goriva-u-hrvatskoj-analiza-intercapital-foto-20220623>
2. Bačelić M., 2022., Snižavanje PDV-a, 22.08.2022., <https://lidermedia.hr/poslovna-scena/hrvatska/sucevic-snazavanje-pdv-a-moze-utjecati-na-cijenu-energenata-ali-ostali-proizvodi-nece-pojeftiniti-141127>
3. Buljan A., 2020., Utjecaj promjena stopa poreza na dodanu vrijednost na potrošačke cijene u Republici Hrvatskoj, doktorski rad, Ekonomski fakultet, Zagreb
4. Centar Zlato, b.d., Cijena nafte po barelu na burzama, 25.08.2022., <https://www.centarzлата.com/cijena-nafte-barel/>
5. Cvetković I., 2022., Pregled cijena punionica električnih automobila u Hrvatskoj, 20.08.2022., <https://www.autonet.hr/aktualno/objavljujemo-pregled-cijena-punionica-elektricnih-automobila-u-hrvatskoj/>
6. Državni zavod za statistiku (2022.), Hrvatski zavod za zapošljavanje na dan 15.08.2022., <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>
7. Hrvatska narodna banka, 25.02.2022., Zašto je inflacija posljednjih mjeseci znatno porasla?, 22.08.2022., <https://www.hnb.hr/javnost-rada/aktualno-o-inflaciji/html>
8. Hrvatska narodna banka, 27.06.2022., Utjecaj rata u Ukrajini na inflaciju potrošačkih cijena, 20.08.2022., https://www.hnb.hr/web/guest/javnost-rada/rat-u-ukrajini/html/-/asset_publisher/lwOTLx5fWZDC/content/utjecaj-rata-u-ukrajini-na-inflaciju-potrosackih-cijena?articleid=4208988&p_p_state=maximized
9. HZRFD, 2007., Hrvatski porezni propisi u 2007., Zagreb, Računovodstvo i financije
10. Kliska, S., Santini, G., (2006.), Vodič za razumijevanje poreza, Zagreb, RIFIN
11. Jelčić B., 1997., Javne financije, Zagreb, Informator
12. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, b.d., Porezi, 30.05.2022., <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49530>
13. Narodne novine, b.d., Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost, 17. lipnja 2022., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_03_39_478.html

14. Penava I., 2022., Zamrzavanje cijena po jednog artikla, 25.08.2022., <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/vlada-bi-trebala-zamrznuti-cijenu-po-jednog-artikla-primjerice-jednog-tipa-kruha-ko-ima-novca-neka-kupuje-skuplji-15226331>
15. Poslovni Hr., 2022., Proizvodi koji će pojeftiniti, 20.08.2022., <https://www.poslovni.hr/hrvatska/sve-na-jednom-mjestu-ovo-su-proizvodi-koji-ce-pojeftiniti-neki-vec-od-sutra-4325938>
16. Špiljak L., 2022., Cijene nekretnina u Hrvatskoj, 20.08.2022., <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/cijene-nekretnina-u-hrvatskoj-i-dalje-divljaju-pitali-smo-strucnjake-dokad-i-na-sto-trebamo-biti-spremni-foto-20220802>
17. Vlada Republike Hrvatske, 16.02.2022., Predstavljen paket mjera za ublažavanje rasta cijena energenata, 20.08.2022., <https://vlada.gov.hr/vijesti/predstavljen-paket-mjera-za-ublazavanje-rasta-cijena-energenata-vrijedan-4-8-milijardi-kuna/33907>
18. Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine, Članak 38. (NN 99/13, 143/14, 115/16, 106/18, 121/19, 39/22)(1996.)
19. Your Europe, b.d, Pravila o PDV-u i stope PDV-a: standardne, posebne i snižene stope, 03. lipnja 2022., https://europa.eu/youreurope/business/taxation/vat/vat-rules-rates/index_hr.htm

POPIS TABLICA

Tablica 1- Porezi u Republici Hrvatskoj.....	5
Tablica 2- Reforma smanjenja PDV-a na proizvode	7
Tablica 3- Razlika cijena prehrambenih proizvoda	12
Tablica 4- Promjene cijena	14
Tablica 5- Rast cijena neprehrambenih proizvoda.....	15
Tablica 6- Cijena punjenja električnih automobila.....	19
Tablica 7- Gorivo u odnosu na posljednje tri godine.....	19
Tablica 8- Cijene gorive kroz 2022. godinu	20

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1- Udio Ukrajine i Rusije u svjetskoj opskrbi izabranih sirovina	11
Grafikon 2- Struktura ispitanika prema spolu.....	22
Grafikon 3- Struktura ispitanika prema dobi	23
Grafikon 4- Struktura ispitanika po regijama u RH.....	23
Grafikon 5- Struktura ispitanika po stupnju obrazovanja	24
Grafikon 6- Osobni mjesečni prihod.....	24
Grafikon 7- Informiranost o utjecaju reforme o PDV-u	25
Grafikon 8- Utjecaj reforme na mjesečne troškove	26
Grafikon 9- Kontrola i fiksiranje rasta cijena	26
Grafikon 10- Rast troškova.....	27
Grafikon 11- Promjena PDV-a nakon dodatnih smanjenja	27
Grafikon 12- Alternative za skuplje proizvode.....	28
Grafikon 13- Prestanak korištenja ili smanjena količina	29
Grafikon 14- Cijene goriva	30

PRILOZI

Anketni upitnik

U svrhu izrade završnog rada na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu molim Vas da ispunite ovaj anketni upitnik o Analizi promjena u sustavu PDV-a i utjecaju krize na kretanje cijena proizvoda.

Anketni upitnik je anonimn, a rezultati će se koristiti isključivo u znanstvene svrhe.

Spol

- Muško
- Žensko

Dob

- Od 18 do 25
- Od 25 do 35
- Od 35 do 45

U kojoj regiji Republike Hrvatske trenutno živite?

- Središnja Hrvatska
- Istočna Hrvatska
- Gorska Hrvatska
- Sjeverno Hrvatsko primorje
- Južno Hrvatsko primorje

Stupanj obrazovanja

- SSS
- VŠS
- VSS

Osobni mjesečni prihod

- Manje od 2000 kn
- Od 2000 kn do 4500 kn
- Od 4500 kn do 7000 kn
- Više od 7000 kn
- Nemam osobni mjesečni prihod

Jeste li informirani o utjecaju reforme o porezu na dodanu vrijednost koja je stupila na snagu 1.travnja 2022. godine?

- Da informiran/a sam
- Ne nisam se informirao/la

Jeste li osjetili utjecaj reforme na vaše mjesečne troškove ili zbog porasta cijena nije imalo neki veliki utjecaj?

- Jesam, primjetio/la sam
- Nije imalo utjecaj jer su cijene narasle
- Nije imalo utjecaj jer ne konzumiram te proizvode
- Nisam uopće primjetio/la

Mislite li da bi država trebala imati veću kontrolu i ograničiti rast cijena nekih osnovnih proizvoda kao što su ulje, wc papir, jogurt?

(1-u potpunosti se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)

Za koliko su vam porasli troškovi u odnosu na godine prije Corona krize i cjenovnim porastom koji ju prati (prehrana, stanovanje, gorivo)?

- Do 25%
- Od 25% do 50%
- Od 50% do 75%
- Od 75% do 100%

Mislite li da bi imalo veći utjecaj na smanjenje vaših troškova kada bi se porez na dodanu vrijednost umanjio sa 25% na 13% ili 5% na više prehrambenih i neprehrambenih proizvoda?

- Da, imalo bi veći utjecaj
- Ne, ne bi imalo utjecaj

Utječe li porast cijena na vaše potrošačke navike u smislu jeste li možda potražili neke alternative za neke proizvode koji su postali preskupi (sad kupujete jeftinije brendove ili u drugim dućanima)

- Da
- Ne

Jeste li neke proizvode zbog cijene prestali koristiti ili smanjili njihovu količinu koju ste do tada trošili?

- Da
- Ne

Ako cijene utječu na vaše potrošačke navike, možete li navesti neki proizvod koji ste zamijenili sa jeftinijom verzijom, prestali trošiti ili smanjili njegovu potrošnju?

- Kratki odgovor

Utječe li porast cijena goriva na vaše korištenje automobila ili ste pronašli alternative (vozite se češće sa autobusom ili tramvajom, birate automobile koji voze na plin ili struju)?

- Ne vozim auto pa nema utjecaj
- Nije utjecalo na mene (isto koristim automobil kao i prije)
- Utjecalo je na mene (manje se vozim automobilom)
- Koristim neke od alternativa

Možete li ukratko navesti neke probleme za koje mislite da bi država trebala imati veći utjecaj/kontrolu?

- Kratki odgovor